

strationseffekten", – dels ett europeiskt perspektiv på frågan om Stilla-havsområdet bör ses som ett hot eller som ett löfte.

"Framgången i Stilla-havsregionen får en mäktig demonstrationseffekt, som kommer att influera tankemönster och ekonomiska strategier i andra delar av världen. Mitt i den vanliga utvecklingspessimismens alla besvikelser, brustna illusioner och sönderfallna ideologier, finns i detta budskap en modell att söka sig till. . . På det politiska planet kan Stilla-havsländernas framgång te sig nedslående för länder och grupper som hyllar andra system än det som här resulterat i sådan spektakulär tillväxt. Men i några av dessa länder blir kanske demonstrationseffekten så stark att de gamla uppfattningarna förtvinar, till förmån för en pragmatisk nyorientering. . . . En andra effekt är [stimulansen av] samarbete inom regionen och mellan världsekonomin delar. Nya centra, 'tillväxtpoler', bestående av öppna handelsinriktade ekonomier stimulerar varandra [och] ger nya möjligheter till det slags internationell specialisering som ökat ländernas välbefinnande i det förflutna. . . . Den tredje effekten av Stilla-havsområdets tillväxt är att denna ofta uppfattas som ett hot och utlöser mera protektionistiska åtgärder. . . . Den nya konkurrensen kanske inte stimulerar till förnyad handling och vidgat samarbete, utan leder istället till tröghet och isolering. . . . Industriländernas välbefinnande, som vunnits genom en fri handel, kan inte bevaras genom att de drar sig tillbaka från världsmarknaderna" (s 26–27). Så långt bokens innehåll.

Bokens bästa avsnitt är kapitlet om demonstrationseffekten. Det är skrivet med schvung och engagemang och lyfter fram den kanske viktigaste konsekvensen av utvecklingen i Stilla-havsasien, som är svårfångad i en mera strikt empirisk analys. Länder/regimer har med varierande resultat sökt efterlikna åtminstone någon del av utvecklingen i Stilla-havsasien inte bara i övriga Asien (Kina, ASEAN-länderna, Sri Lanka, Indien) utan också i Latin Amerika (särskilt Karibien) och Afrika (Tunisien, Elfenbenskusten, m fl). Läsare vars bekantskap med u-landsekonomi började och slutade med Samir Amin

Staffan Burenstam Linder

Den nya Nya Världen

Stilla-havsasien är det område i världen som har den snabbaste ekonomiska tillväxten. Mellan 1960 och 1983 steg BNP i hela Stilla-havsasiensområdet (inkluderar USAs västkust) från 16 procent av världens BNP till nästan 25 procent. Under samma period steg Stilla-havsasiens produktion i förhållande till Atlantområdets från knappa 40 procent till drygt 60 procent. Värdet av USAs handel med de asiatiska Stilla-havsländerna har gått ifatt och passerat USAs handel med Europa. De fyra "nya industriländerna" i regionen – d v s Syd Korea, Taiwan, Hong Kong och Singapore – har knappt två procent av u-ländernas totala befolkning men står för nästan 60 procent av u-ländernas sammanlagda export av industrivaror.

Detta är ett litet axplock ur den rikliga information som finns i Staffan Burenstam Linders bok *Den nya Nya Världen. De ekonomiska och politiska konsekvenserna av den dynamiska utvecklingen i Stilla-havsregionen*, (Timbro, Stockholm, 1986, 114 s). Syftet anges som ett "försök att överblicka innebörden av Stilla-havsländernas dynamik", inte minst för vår framtid i Sverige. Förutom en mängd data innehåller boken två längre kapitel, dels om den verkan som Stilla-havsasiens utveckling har på andra länder – "demon-

och latinamerikansk *dependencia* för 15 år sedan skall veta att oändligt mycket har hänt sedan dess. I boken gör författaren upp med en hel del påståenden som går ut på att stillahavsländernas förutsättningar skulle vara helt unika och därför deras utveckling inte skulle kunna användas som förebild på annat håll (folkkaraktärer, tillgång/brist på råvaror, glest/tätt befolkade länder, stora/små militära sektorer, litet/mycket statlig interventionism).

Burenstam Linders huvudförklaring till ländernas raska tillväxt är att de är marknadsekonomier i meningen att priser någorlunda väl avspeglar produktionskostnader och alternativkostnader, så t ex ligger växelkursen någorlunda nära marknadsvikt och valutorna är ofta konvertibla. Denna förklaring är uppenbart riktig och delas även av mig, naturligtvis. Men, man kan lägga märke till att regeringarna i dessa länder utövar väsentligt olika grad av inblandning, eller styrning, av sina ekonomier (kontrasterna är Hong Kong och Taiwan, å ena sidan, och Syd Korea och Indonesien å den andra). Vad som förenar är en stabil statsmakt som ofta undviker ingrepp som inte är marknadskonforma (visst, undantagen finns!) och framför allt ett uttalat bejakande av utrikeshandel som ett viktigt medel för ekonomisk utveckling; dessa länder är "traders" till skillnad mot de flesta u-länder som traditionellt har varit "non-traders", men som svänger om alltmera — inte minst i Afrika. (Doktrinen om utrikeshandelns förkastlighet kom inte minst från amerikanska och europeiska ekonomer på 50- och 60-talen som inte fick gehör för sina tankar om ekonomisk planering i sina demokratiska hemländer och då istället lättsinnigt skrev ut receptet för u-länder; ett exempel är Gunnar Myrdal).

Författarens starka politiska engagemang gör att han ibland kanske överdriver demonstrationseffektens styrka, och presenterar en för mig alltför glättad beskrivning av marknadens goda verkningar. Det faktum att marknadsekonomiska lösningar nämns i allt fler u-länders ekonomisk-politiska dokument, och så smått börjar tillämpas i deras praktiska politik behöver tyvärr inte enbart bero på spridning av insikten om marknadsekonomin

överlägsna effektivitetsegenskaper utan ses säkert i flera u-länder som ett nödvändigt politiskt pris för att t ex få möjlighet till import av utländsk teknologi, militärt och civilt bistånd eller lån.

Författarens avslutande starka argumentation *mot* industrisubventioner och importbegränsningar på u-landsprodukter är tankeväckande mot bakgrund av att författaren satt i den regering som industrisubventionerat mera än någon annan i modern tid, och att hans eget departement framförhandlade och tillämpade en mot u-länderna mera ogenerös handelspolitik på tekoområdet än i andra i-länder. Måhända är detta en illustration av värdet hos public choice orienterad forskning som bl a betonar intressegruppernas betydelse för politikens utformning på bekostnad av ideologier och värderingar.

Sammanfattningsvis: Boken är i långa stycken mycket stimulerande läsning och — i enlighet med sitt syfte — inte särskilt djuplodande i sin genomgång av de viktigaste aspekterna på Stillahavsasiens utveckling — och därmed vår egen.

T f professor *Carl Hamilton*
 Institutet för internationell ekonomi
 Stockholms universitet